

เทคโนโลยีเป็นกลางหรือไม่ ?

นายองอาจ อัฐมอญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-307-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016676

110309068

Is Technology Neutral ?

Mr. Ong-art Ithmon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-307-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์   เทคโนโลยีเป็นกลางหรือไม่ ?
 โดย   นายองอาจ อธิฐมอญ
 ภาควิชา   ปรัชญา
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   รองศาสตราจารย์ ดร.มารค ตามไท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

[Signature]
 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature]
 ..... ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุกฤษณ์ แพทย์น้อย)

[Signature]
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์)

[Signature]
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (รองศาสตราจารย์ ดร.มารค ตามไท)

[Signature]
 ..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา สถาอานันท์)

[Signature]
 ..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมฤดี วิศทเวทย์)

พิมพ์ได้ฉบับนี้แบบปกกึ่งอ่อนวิทยาศาสตร์ภายในกรอบสีเขียวนี้เพียงเล่มเดียว

องอาจ อธิธมมอญ : เทคโนโลยีเป็นกลางหรือไม่ ? (IS TECHNOLOGY NEUTRAL ?)
อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.วิทย์ วิศทเวทย์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.มารค ตามไท,
78 หน้า. ISBN 974-577-307-7

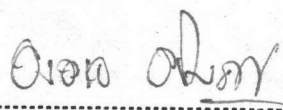
การพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดปัญหามากมาย เช่น มลภาวะ การทำลาย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การว่างงาน ฯลฯ ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ได้มีทัศนคติที่ต่างกัน 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เทคโนโลยีเป็นกลาง อันหมายถึง เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง ขึ้นอยู่ที่มนุษย์จะเลือกใช้ไปในทางที่ให้คุณหรือโทษ โดยนัยนี้ ปัญหาของเทคโนโลยีจึงเป็นปัญหาของมนุษย์ และการแก้ปัญหาก็ต้องแก้ที่ตัวมนุษย์ ในขณะที่ อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า เทคโนโลยีไม่เป็นกลาง อันมีความหมายว่า เทคโนโลยีเป็นระบบที่มีเป้าหมายในตัวเองและมีแผนแผนวิธีการใช้ันตายตัว การเลือกใช้เทคโนโลยี ในทางที่เป็นคุณ หลีกเลี่ยงโทษที่จะได้รับจึงเป็นไปได้ เนื่องจากคุณและโทษเป็นสิ่งที่ฝังมาอยู่กับเทคโนโลยี ในทัศนะของฝ่ายนั้น ปัญหาทั้งหมดเกิดจากเทคโนโลยี การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ที่ระบบเทคโนโลยี ไม่ใช่ที่มนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การแก้ปัญหาของเทคโนโลยีจะเป็นไปอย่างไร จึงอยู่ที่การมีทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าว

ในการวิจัยนี้ เป็นการเสนอข้อโต้แย้งเพื่อหักล้างความเชื่อที่มีต่อความเป็นกลางของ เทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์ถึง โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีทั้งหมด เริ่มตั้งแต่กระบวนการ ความแตกต่างของเทคโนโลยีแต่ละประเภทในแต่ละยุค ลักษณะของเครื่องจักรอัตโนมัติ เป้าหมายในตัวเอง และผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากใช้เทคโนโลยี โดยมีการพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วย ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีไม่เป็นกลางอย่างไร

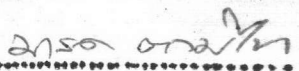
ผลการวิจัย สรุปได้ว่า มีเทคโนโลยีบางประเภทเป็นกลาง คือ เทคโนโลยีประเภทเครื่องมือ มีบางประเภทที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นกลางกับไม่เป็นกลาง คือ เทคโนโลยีประเภทเครื่องจักร และมีบางประเภทที่ไม่เป็นกลาง เทคโนโลยีประเภทเครื่องจักรอัตโนมัติ นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่า พัฒนาการทางเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน มีแนวโน้มไปสู่ความไม่เป็นกลาง และมี "ประสิทธิภาพ" เป็นเป้าหมายในตัวเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ปรัชญา
สาขาวิชา ..... ปรัชญา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

ONG-ART ITHMON : IS TECHNOLOGY NEUTRAL ? THESIS ADVISOR : PROF.
 WIT WISATHAWET, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR : ASSO. PROF. MARK TAMTHAI ,
 Ph.D. 78 pp. ISBN 874-577-307-7

The progress of technology causes many problems such as pollution, ecological change, unemployment, etc. In trying to find solution for these problems, there are 2 different viewpoints. The first believes that technology is neutral. This means that technology is just a tool which man can select for his advantage or disadvantage. This implies that the problems of technology are the problems of man. To solve them, man must be the solution. The second believes that technology is not neutral. This means that technology is a system which has an end in itself. It consists of fixed methods of use. It is impossible to select only the advantageous and avoid the disadvantageous. From this point of view, the problem is technology itself. The solution must be technology instead of man. Therefore, the solution for the problems depends on the viewpoint of this issue.

This research presents the arguments against the neutrality of technology. It also analyses the whole technological structure including process, types of technology, features of automation machines, the end in itself, and social impacts of technology especially in Thai society. This analysis will attempt to show why some technology is not neutral.

The result of this research is that there is a technological type which is neutral, i.e. technology as tool. At the same time, there is a type of technology which is semi-neutral, i.e technology as machine. Moreover, there is also a technology which is not neutral, i.e. technology as automation. This research found that the trend of modern technological development is towards becoming non-neutral, with "efficiency" becoming a technological end in itself.

ภาควิชา ..... ปรัชญา
 สาขาวิชา ..... ปรัชญา
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติกร ..... *ONG-ART ITHMON*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *WIT WISATHAWET*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... *MARK TAMTHAI*

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณอาจารย์ภาควิชาปรัชญาทุกท่าน ที่ได้ให้รากฐานทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.มารค ตามไท อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด และผู้ช่วยศาสตราจารย์อุกฤษณ์ แพทย์น้อย ที่อำนวยความสะดวกแก่ข้าพเจ้าอย่างดียิ่ง อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุ่สว่างไปด้วยดี ตลอดจนถึง รองศาสตราจารย์ ดร.สวณิต ยมาภัย คุณสุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ และเพื่อน ๆ ผู้คอยกระตุ้นและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าตลอดเวลาในการทำวิจัย

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณพี่น้องทุกคนที่ผลักดันให้ข้าพเจ้าได้รับการศึกษามาถึงบัดนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
2. ความหมายของ "เทคโนโลยี" และ "ความเป็นกลาง".....	7
3. ข้อคัดค้านความเป็นกลางของเทคโนโลยี.....	17
4. ความไม่เป็นกลางและโครงสร้างของเทคโนโลยี.....	39
5. เส้นทางสู่สังคมเทคโนโลยี.....	53
6. สรุป.....	63
เอกสารอ้างอิง.....	66
ภาคผนวก.....	69
ประวัติผู้เขียน.....	78

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย